

(המשך מעמוד 4)

בכל המעשים הנוראים שאירעו במדינה הזאת, כל שעמנו את קולך. בפרשת כפר קאסא, בפרשות גזילות הקרקעות וה' עוול והעוסק המצחינים השמימה היית איש הרוח, שכל זה כביכול אינו מגיע אליו. על אף שבתך בכנסת, בצוות מינורי המכריע בעניינים ציבוריים, ריחפה רוחך כביכול מעל עולם מלוכלך זה, יפה נפש שכמתוך, אתה, אחד מראשי המטייעים ל' זיוומו, דווקא משום הבטחת הכשרון ה' גדול והסמכות הרוחנית שנשאת פעם. ב' פרשת לבון עמדת לצד קוברי האמת ומ' דכאי החירות. בכל עת שהיטודות המגוא' לים ביותר במפלגתך נוקקו לך, היית מוכן תמיד לקריאתם.

שוב: משה דיין. אולם ייתכן כי כתר אליפות בין כל התופעות העלובות של השבוע הגיע לחבר הכנסת ושר החק' לאות, משה דיין. בסגנונו הצבירי-הגאליציאי האופייני, הגיע לשיא ההתחמקות.

ערב ההצבעה הוליד דיין לעתונות כי גם הוא ביקש להימנע מן ההצבעה, מאחר שהוא מתנגד לקיום הממשל. הדבר פור' סם בהתבהרה רבה, והיה בבחינת סנסציה. מתנגדי הממשל זכרו היטב כי עוד לפני שנה, כאשר הם קיימו עצרת עם בלתי-אביב נגד הממשל, היה זה משה דיין שנאם בעצרת נגדית למען הממשל, שנערכה ב' עיר באותה שעה עצמה.

השינה דיין עוררו? מתנגדי הממשל רצו להאמין בכך. הם ידעו כי יש ערך רב להתי' נגדותו של מי שהיה רמטכ"ל צה"ל, ומי שהנהיג כיום אחד מראשי המחנה הבטחור ניסטי. אם איש כזה מתנגד לממשל, איון הצדקה בטחונות יכולה להיות למוסד זהו ואיון הצדקה יכולה להיות לשימרון פרס, מתחרהו של דיין, ללחום למען קיומו?

אולם זה היה רק חצי תמרונו של הצביר הגהילי הממולה. לאחר היום פירסם ב' עתונות הכוחסה: הוא כלל לא ביקש רב' להימנע. אך בקפדנות מחוכמת, לא הכחיש דיין את הידיעה שהוא מתנגד לממשל.

כאשר הגיעה עת ההצבעה, הרים דיין את ידיו כמו כל מתנגדי הממשל, הוכיח את עצמו כילד טוב בעיני בן-גוריון. כלפי הבוס העמדי פנים כי הידיעות בכתונות לא באו ממנו, וכי הוא אינו אחראי להן. כך הוא היה בסדר עם כולם — מבלי לשלם שום מחיר, מבלי להתחייב לשום דבר, מבלי להקריב ולא כלום. היה זה תעלול של עורר התפעלות. אך הוא לא עורר כבוד כלפי משה דיין.

מפלגות

יבוא ערבים

דויד בן-גוריון הקדיש כמעט את מחצית נאומו לסימפוזיון שנערך לא מכבר עלייתי מ"מ, תחת הסיסמה "דרכים חדשות ל' שלום ישראלי-ערבי" (העולם הזה 1322).

למראית עין היתה זו סטייה מבלבלת. אך למעשה היה זה סכסכים מחוכם למדי. כי בן-גוריון הרוגיש, פעם אחרי פעם, יוב' דה פשוטה: מ"מ לא הצליחה להביא לארץ, במיסורת כנס זה, אף ערבי אחד מכל רחבי העולם.

מפגנה מפודגת. היתה זאת טענה נכונה מבחינה עובדתית. אך האם היתה נכונה גם מבחינה מהותית? בעוכרי הסימפוזיון היתה הפלגנות המ' סורתית של מ"מ, שבאה לידי ביטוי גם בפרשת ההפגנות נגד הממשל הצבאי (ראה כתבה). כי מ"מ, ושותפה המינים באמת, אינם יכולים להביא לארץ אישים ערביים. הסיבה: הערבים יודעים היטב כי מ"מ נשארה בממשלה בימי מיבצע טיני, וכי סירבה להשתתף בהעד הישראלי למען אלי-גיריה החופשית.

אולם אילו היתה מ"מ מוכנה לשתף פעולה ברצינות עם חוגים אחרים בהכנת סימפוזיון רציני — אין כל ספק שאפשר היה להביא כמה אישים. לגיו גולד, לפעור לה השמית, הודע למען אלג'יריה ולמקיי' יש קשרים רבים שאפשר היה לצלם. לא אפשר היה להביא, למשל: פרופטורים ער' ביים מבריטניה ומאמצות-הברית, קוממוניס' טים גולים מצרית, אישירות-הא' עבד אל-קאדרי, נכדו של לוחם-השיחור כמו עבד ג'ירי, שנימנה עם אוהדי לחי, ושכתב לא מכבר ספר על הצורך באחזה עברית-ערבית, שעורר תשומת-לב בעולם הערבי.

• בזאת הגשים בן-גוריון את נבואת העולם הזה כי מתנגדי השלום ישתמשו בסימפוזיון כושל זה לחיזוק טענותיהם.

מחוכמות. הם הצביעו לסרוגין נגד ה' מימשל, ונמנעו לסרוגין מהצבעה — כל עוד היה ברור כי אינם מסכנים את קיום הממשל.

משתתף-הפעולה הכרוני. תמרוניהם העכורים של שניים אלה לא היו אפשריים, לולא מישחקו הפרטי של הד"ר אריה אלטמן, חי"כ חרות. כאשר הוא נמנע מהצ' בעה על הצעות מ"מ ומקיי, איפשר לשני הערבים להצביע בעד הצעות אלה — מבלי לסכן את הרוב של מ"מ.

אלטמן הרהים במעשהו את סיעתו. לאחר מכן הכחיש בתוקף כאילו היה קיים תיאום מוקדם בינו לבין מ"מ, אך מי שמצוי ב' סדרי הבית מוכרח להאמין כי אמנם היה תיאום כזה — כי כמעט בלתי-אפשר לבצע תמרון כה מסובך, כאשר הכל תלוי בקול אחד, ללא תיאום מפורט מראש.

אלטמן, שניסה במשך שנים לשתף פעולה עם השלטון הור, שגרם לפילוג אצ"ל, ש' ניסה לחבל ברשמית חרות לכנסת הראשור, נה, שקיבל מהחרת היום גיב טוב במשרד ראשה-הממשלה, והמטיף מאז לשינוי שיטת הבחירות ברוח חזונו של בן-גוריון — נישאר עיקבי גם הפעם, כמשתתף-פעולה כרוני ני עם השלטון, יהיה אשר יהיה.

אם יורחק בבחירות הבאות מרשימת חרות, אין ספק כי ימצא פינה נוחה במ"מ לכחו של דויד בן-גוריון.

הבתולות האנוסות. לא פחות ראויים לבזו היו האנוסים. הם דמו לבתור' לות, המכריותו בקו רפה על החלטתם להי' שאר צנורות וטהורות, בשעה שהן נכני' עות בהנאה לליטופים של האנס.

מי בווי יותר: החי"כ המצביע בשקט בעד שיטה פסולה בעיניו, מפני שאינו רוצה להקריב את הקאריירה שלו על מזבח דיעור' תיו — או ח"כ העושה את אותו הדבר בדיוק, תוך דמעות-שליש ובכי מר בעמודי העתונות?

אחד מאלה היה החי"כ הדתי משה אונא (ראה עמוד 8). הוא פרפר עד הרגע האחרון, שיתף את המדינה כולה בחשמו המ' גוחכים, הסרי-הכבוד.

לא פחות עלובים היו החי"כים המפא"יים, שהדליפו לעתונות כי הם "ביקשו רשות להימנע מהצבעה" — ושהצביעו בעד המי"מ של. היו אלה יותר סמילנסקי, שרת וכסה.

על מעשיו של יוהר (ס. יוהר) סמיר לנסקי כתב בוועז עכרון ברוי-השבועון אתגר, כבאמר חריף שהיכה השבוע גלים בארץ: "בהתנהגותך זו מנסה אתה לטבול ושרץ בידך. מנסה אתה לנהוג במרמה ולהינות מהטוב שבשני העולמות. לצאת ידי חובת מצפונך וידי תועלתך המפלגתית הקטנה, העלובה, לשרת אלוהים וקיסר כאחד, ועוד להתהדר, כפי שהתהדרת במאמרך בדבר, בחושי אחריות ציבורית, בהבנה של צד אחד אך בהחלטה, כאובה, לפעול בעד השני.

האיש שכתב את סיפור חירת תיועה, את השבוי, היודע את מלוא הנבלה והנאי' צה שבקיום מוסד נתעב זו של המימשל הצבאי, שהוא מחסיבות העיקריות להתי' נגדות הישוב הערבי לדיניה בצורתה ה' נוכחית, ובכך מוצא הוא הצדקה להחם ש' קיומו — מעדיף את היחסים הטובים עם הואביס, מעדיף את מושבו הנחו בכנסת, מעדיף את הטיולים הייצוגיים לחוץ-לארץ, גם הוא, נושא את דבר ישראל, את חזון מפעל התחייה, את נס המוסר היהודי, את דגל ההגשמה הציונית; האיש שחילל את מוצנו ורמס את ערכי הרוח שאת שם הוא נושא לשוא, עוד יש לו מצח נחושה להקים קינים עתה והי בפרהסיה על עולם שנתרוקן מערכים, יש לו החוצ' פה ליידות אביס ב.דוד האספרטו. ומי יצר את, דוד האספרטו? ממי ייקח הנוער ודגמה, האם ממנו? אתה ושכמותך משחית תי נפש הדור אתם, נביאי שקר, כוהני מדוחים ומתעתעים.

ודע לך: לא שפיגל ויראוני הם הפוש' עים הגדולים, לא פיישר, כלנתר וחסכ, לא שמעון פרס ולא האדם השלישי. לא ההשחיתים הגדולים אין נפש העם הזה, כל אלמוגי ושרגא נצר, המעילות, הגניבות, השחוד, ההתעללות והרצח שהיו במדינה הזאת מאז קמה, מחזירים לעומת שחור הפשע שלז ועל דומית. אתם המלבינים את השחוד, אתם הנותנים לפושעים את כסות פניהם, את הצידוק המוסרי להמשכת רש' תתם, אתם המשחיתים פה לאמבלותיהם הצבועות, אתם הגורמים לכך שהגבלות בין מושגי הסוב והרע ייטשטשו, ועל ידי כך נושא הרע את פניו בחוצפה והקרקע הוכשרה לנצחוננו הגמור.

חסימה חיה

של שוטרים ואנשי מישור-הכנסת חסמה את הדרך בפני חמשת חברי המישלחת, שביקשו להביא לכנסת את עצומת ההפגנה החוקית, שנתפורה קודם לכן בשקט. במישלחת השתתפו עורכי-הדין ירודר וקארה, קרדוש מנצור מנצרת, מחמוד דסוקי מטייבה, נציג ועד התלמידים התיכונים מתל-אביב ועורר' העולם הזה. בתמונה: שוטר דוחף את אורי אבנרי. אחרי שצולמה תמונה זו, הצליחה המיש' לחת להגיע עד לפתח לישתת-החמויטיו של הכנסת, שם גורשה בגסות עליידי רס"ר המישמר, רודי לוי, לשעבר סרד בכלא צבאי, לפי הוראותיה האישיות של יושב-ראש הכנסת, קדיש לוז, שסירב אף להרשות לחברי המישלחת להיכנס לבנין כאשריהם של אחדים מן החי"כים.

בתרועה גדולה: שנכשלנו כשלון מחפיר, שלא הצלחנו לגייס בארץ כולה אלא מאתיים הודלים, העתון חזר על כך במשך שלושה ימים רצופים — יום אחרי יום — במאמרים גדולים.

נידמה כי פרשה זו מצדיקה את אותם הטוענים כי לא היינו צריכים להקפיד כל-כך על אמצעי-הזהירות מפני מהומות, וכי לא היינו צריכים לצמצם את המשלחות. אילו הבאנו אלפים, עם כל הסכנה להתנגשויות-דמים שהייתה כרוכה בכך, לא היה העתון האנגלי של מ"מ יכול לנקוט קו זה.

בכל זאת אני סבור — כמו כל חברי החעד — כי צדקנו בכך שנקטנו בקו ההפוך: שמצינו את האפשרויות החוקיות, שהסתפקנו במיפגן שקט ומוגבל, ולא רק מפני שאנו דוגלים בעקרונות של אי-אלימות.

מדוע? כי אסור היה לנו לשכוח ררגע: נקודת-התורפה של המערכה היתה בכנסת. כל עוד היה סיכוי כלשהו שמפא"י לא תשיג בה רוב, אסור היה לנו לעשות דבר כדי להקל על תחילת הממשל.

אילו פתחו החי"כים הנכבדים את עתוניהם ביום הרביעי וראו בהם תמונות-אימים של פצועים שותתיים, של הסתערווואלות, של אלימות המונית, היה הדבר מספק למוכרי-המצפון את התירוץ המבוקש לשפלוחם. הם היו משמעים את הקריאה: "הצילו את הכנסת! רוצים להפעיל טרור על בית-הנבחרים!" באיטלה של איכנועה לאלימות היו מוכרים את קולותיהם למימשל.

כל התבורה העלובה — סמילנסקי ושות', הקוויולינגים, אנשי אגודת-ישראל והמפד"ל — לא היתה מתגלה או במערומיה המבחילים. כבודה היה ניצל. מאוץ-הכוחות בכנסת היה משתנה ברגע האחרון. ההצבעה לא היתה מסתיימת בהכרעה של קול אומלל אחד. בקיצור: החוה הלאומית היתה מביאה לתוצאות הפוכות מאלה שחתרנו לקראתן.

נגע הפלגנות

אחת הבעיות הגדולות שהפריעו למארגני המאבק היתה מחלה ישראלית ותיקה: הפילוג. מחנות שונים, הפועלים למען אותה מטרה בשטח מסויים, אינם מסוגלים לשתף פעולה, בגלל חישובים מפלגתיים סטנוניים.

בהעד היהודי-ערבי מאותדים כוחות אשר ביניהם פעורות תהומות אידיאולוגיות. במי"ס גרתו שיתפו פעולה אנשי אל-ארז, האוהדים את עארף העיראקי, עם קומוניסטים, שחבריי הם נשחטים בימים אלה עצמם על-ידי עארף, אנשי הפעולה השמית, שהם דמוקראטים קנאים, משתפים בו פעולה עם הדוגלים בדיקטטורה של הפרולטריון, כי ניגודים עמוקים אלה אינם מושגים ליעד המוחשי של ביטול המימשל הצבאי.

אולם אף אחת מן המפלגות הישראליות הרתיקות אינה מסוגלת להתרומם לדרגת חישוב מעין זה. הרבר בלט השבוע לעיני ההמונים בירושלים, בפרשה המזורה של שתי ההפגנות. באוניברסיטה נוצר ועד-הסטודנטים לביטול המימשל הצבאי, בו השתתפו התאים של חרות, הליברלים, מ"מ, מקיי, אחדות-העבודה, יחד עם הסטודנטים הערביים ובלתי-מפלג' תיים. מרבן שגם בהעד זה היו אוהדי הוועד היהודי-ערבי הכוח המרדן. לפי הצעתם, הכרו ועד-הסטודנטים על הפגנה.

השלטונות ניסו למנוע הפגנה זו. אחרי שביתת-המשפט העליון ציווה לתת לה רשות, הצליחו השלטונות בתחבולה אחרת: הם קבעו את מועדה בדיוק באותה שעה בה עמדה להקיים תהלוכת המשלחות של הוועד היהודי-ערבי. ההגיון היה מתייב לאחד את שתי ההפגנות. אולם אנשי המפלגות נחרדו מן המחשבה כי יצעדו יחד עם משלחות החעד היהודי-ערבי. הם תבעו להפריד לחלוטין בין שני המי"פ' נגים, אף קיצרו בשל כך ברגע האחרון את מסלולם.

הרבר העמיד את הוועד היהודי-ערבי בפני שאלה מיידית: לאן לשלוח את הסטודנטים, הערביים והעירביים, הנמנים עם אוהדי? אחרי דיון הוחלט לתת עליהם בהפגנה הגדולה, כדי לחזק את הפגנת הסטודנטים הכל-מפלגתית.

התוצאה: שתי ההפגנות הוחלשו במידה רבה. תאיה-המפלגות של הסטודנטים, בעלי המתח הנמוך, ניכשלו בגיוס המוני הסטודנטים. רבים מהם גם לא ידעו על קיום ההפגנה, למרות שאפשר היה בנקל לגייס אלפים. הקהל התבלבל בין שתי ההפגנות, לא ידע לאן לפנות. חלק מן המפגינים ברחו באמצע ההפגנה של הסטודנטים אל ההפגנה של החעד היהודי-ערבי. הרבר איפשר לכתבלי הממשל בכמה עתונים להמעיט בדמות ההפגנות, בהסתמכם בעיקר על הצלחה המועטה של הפגנת-הסטודנטים.

ביקש של פלגנות הצטיינה, כרגיל, מ"מ. מפלגה זו מרכזה בשורותיה אלפים ממיטב הנוער, השש לקראת המאבק לביטול המימשל. אך תרומתה למערכת השבוע היתה מבוטלת. רק אחרי שהחעד היהודי-ערבי פיתח פעולה רחבה, ונוצרה חסיסה בקרב צעירי מ"מ, הסכימה המפלגה להפעילם בפעולה ח"ד-פעמית צדית: כלף צעירי מ"מ כיסו את הארץ בטיסמות נגד המימשל, במיבצע רבי-עוצמה אך חסר-המשך.

מ"מ סירבה להעלות לירושלים משלחות מקיבוציה. אילו הופיעו בהפגנה הגדולה, בעד שלטי השמות של הכפרים הערביים, שלטים עם שמותיהם של חמישים הקיבוצים השכנים — היה הדבר מוסיף לימפגן לא רק כמות, אלא גם מימד נוסף.

מ"מ לא עשתה זאת. גרוז מזה: מועד עמודי בטאונג המפלגתי החרימה למעשה את פעולות החעד היהודי-ערבי, יותר מאשר עתוני המימשל הצבאי עצמו.

אחרי שאוהדי החעד אספו ופירסמו את חתימותיהם של מאה פרופטורים ואנשי-סגל של האוניברסיטה נגד המימשל, ללא ציון מוסד כלשהו, פירסמה מ"מ רשימה שניה של (המשך בעמוד 14)